

*Povinně volitelný předmět  
MRS/SZZB4*

## **ROZVOJOVÁ EKONOMIE A POLITIKA**

---

### **A. ZÁKLADY EKONOMIE**

#### **1. Základní ekonomické koncepty**

- a. Ekonomie a rozhodování – ekonomie, trade-off, náklady příležitosti, účetní a ekonomický zisk, mezní náklady a přínosy, pobídky, utopené náklady
- b. Ekonomické systémy, specializace a směna, úloha státu v ekonomice
- c. Ekonomické modely – hranice produkčních možností, přínosy z obchodu, ekonomický koloběh
- d. Ekonomie jako věda – ekonomie a ekonomika, pozitivní a normativní ekonomie, efektivita a spravedlnost

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 1, 2

#### **2. Trh, poptávka a nabídka**

- a. Trh, poptávka a nabídka – poptávka a posun poptávky, nabídka a posun nabídky, rovnováha na trhu
- b. Přebytek spotřebitele a výrobce – přebytek spotřebitele a výrobce, změny přebytku, efektivita trhu
- c. Cenová regulace – cenový strop, minimální cena
- d. Elasticita – cenová elasticita poptávky, křížová elasticita poptávky, důchodová elasticita poptávky, cenová elasticita nabídky
- e. Náklady zdanění – daňové břemeno, náklady zdanění

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 3, 4, 5; Krugman a Wells (2013) – kap. 4, 7

#### **3. Firmy a konkurence**

- a. Tržní struktury – tržní struktury a tržní síla, dokonalá konkurence, monopol (příčiny vzniku, veřejná politika), oligopol (Nashova rovnováha a rovnováha kartelu, kartelové a tiché dohody, veřejná politika), monopolistická konkurence
- b. Druhy firem – firma v individuálním vlastnictví, obchodní společnosti, družstvo

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 7, 8

#### **4. Externalita a veřejné statky**

- a. Externalita – externalita, regulace státu, efektivní míra znečištění
- b. Řešení externalit – soukromá a veřejná řešení, Coaseho teorém, environmentální standardy (emisní a technologické standardy), ekonomické nástroje (emisní daně a poplatky, obchodovatelná emisní povolení), environmentální daňová reforma
- c. Veřejné statky – soukromé a veřejné statky, role státu
- d. Zdroje s volným přístupem – tragédie obecní pastviny, management zdrojů

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 9; Field a Field (2006) – vybrané části

#### **5. Trh práce a nezaměstnanost**

- a. Trh práce – trh výrobních faktorů, nabídka práce a poptávka po práci, vysvětlení rozdílů v příjmech, diskriminace
- b. Rozdělování důchodu a nerovnost – důchod a bohatství, distribuce mezd, přerozdělování důchodu (vymezení, ekonomické náklady, politická filosofie)
- c. Nezaměstnanost – míra nezaměstnanosti, typy nezaměstnanosti (frikční, strukturální, cyklická), veřejná politika, přirozená míra nezaměstnanosti, náklady nezaměstnanosti

*Základní literatura:* Krugman a Wells (2013) – kap. 19; Krugman et al. (2014) – kap. 12

#### **6. Ekonomická aktivita**

- a. Měření ekonomické aktivity – HDP (definice, výpočet), typy produktových ukazatelů, porovnávání ekonomik, problémy měření ekonomické aktivity, měření míry růstu
- b. Ekonomické výkyvy – hospodářský cyklus, charakteristiky výkyvů, mezera výstupu a nezaměstnanost

- c. Agregátní poptávka a nabídka – agregátní poptávka a posun křivky, krátkodobá a dlouhodobá agregátní nabídka a posuny křivek, model AD-AS, poptávkové a nabídkové šoky, makroekonomická politika  
*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 10, 11, 14; Syrovátka (2013) – kap. 3

## 7. Daně a veřejné rozpočty

- a. Daňová politika – cíle daňové politiky, typy daní (proporcionální, regresivní, progresivní), průměrné a mezní sazby, výdajová stránka veřejných rozpočtů  
b. Daně a veřejné rozpočty v České republice – veřejné rozpočty, daňová soustava, přímé a nepřímé daně, státní rozpočet (charakter, schodek, přebytek, dluh)

*Základní literatura:* Krugman a Wells (2013) – kap. 7

## 8. Fiskální politika

- a. Expanzivní a restriktivní politika, typy fiskální politiky (automatické stabilizátory, diskreční opatření), aktivní a pasivní makroekonomická politika  
b. Veřejné rozpočty a zadlužení – cyklicky očištěné saldo rozpočtu, vyrovnané rozpočty (argumenty pro a proti), problémy vládního zadlužování

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 15

## 9. Peníze a inflace

- a. Peníze – směna, funkce peněz, vývoj peněz, likvidita aktiva, peněžní agregáty  
b. Inflace – inflace, cenové indexy, problémy měření životních nákladů, typy inflace (impuls vzniku, rychlost), náklady způsobené inflací

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 11, 12, 16

## 10. Bankovní systém a monetární politika

- a. Bankovní systém – bankovní soustava, funkce bank, bankovní rezervy, bankovní regulace, tvorba peněz a peněžní multiplikátor  
b. Monetární politika – úkoly centrální banky, monetární politika a agregátní poptávka, cíle monetární politiky, uvážení politiků versus pravidla, monetární politika v krátkém a dlouhém období

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 16, 17

## 11. Mezinárodní obchod a finance

- a. Mezinárodní obchod – otevřenost ekonomiky, zdroje komparativní výhody, domácí trh s dovozem a vývozem, obchodní politika (nástroje, argumenty pro protekcionismus a liberalismus), liberalizace mezinárodního obchodu (globální, regionální)  
b. Platební bilance a směnné kursy – platební bilance, směnné kursy, devizový trh, inflace a reálný směnný kurs

*Základní literatura:* Krugman et al. (2014) – kap. 19

# B. ROZVOJOVÁ EKONOMIE A POLITIKA

## 12. Rozvoj, ekonomie a rozvojový svět

- a. Rozvojová ekonomie a koncept rozvoje  
b. Klasifikace rozvojových zemí – klasifikace a kategorizace zemí, specifické skupiny zemí  
c. Charakteristika rozvojových zemí a chudých

*Základní literatura:* Syrovátka (2013) – kap. 1, 2

## 13. Měření rozvoje

- a. Blahobyt – problémy HDP jako měřítka blahobytu, ukazatele blahobytu (MEW a ISEW)  
b. Socio-ekonomický rozvoj – dimenze rozvoje, HDI (metodika, kritika)  
c. Štěstí – metodika, Easterlinův paradox, politika

*Základní literatura:* Syrovátka (2013) – kap. 3; Perkins et al. (2013) – kap. 2

## 14. Teorie ekonomického růstu a rozvoje

- a. Základní teorie ekonomického růstu a rozvoje – klasické ekonomické teorie, stádia růstu, teorie závislosti, neoliberalismus, Washingtonský konsensus

- b. Modely ekonomického růstu – základní model růstu, Harrod-Domarův model, Solowův model, nové teorie růstu
  - c. Konvergence a divergence
  - d. Hluboké determinanty ekonomického růstu – geografie, obchod, instituce
- Základní literatura:* Syrovátka (2013) – kap. 4; Perkins et al. (2013) – kap. 4

## 15. Chudoba

- a. Koncept a měření – koncepty chudoby, měření chudoby (příjem versus spotřeba, hranice chudoby, absolutní a relativní chudoba, stanovení národní hranice chudoby)
  - b. Ukazatele chudoby – headcount index, ukazatele mezer chudoby
  - c. Strategie pro snižování chudoby – ekonomický růst, pro-poor growth, distribuce, přímé transfery (univerzální a cílené)
  - d. Globální chudoba – vymezení Světové banky, MPI
- Základní literatura:* Syrovátka (2013) – kap. 5; Perkins et al. (2013) – kap. 6

## 16. Nerovnost

- a. Koncept a měření – koncept, měření nerovnosti (časový horizont, typ důchodu, úroveň, kritéria), ukazatele nerovnosti (Kuznetsovy poměry, Lorenzova křivka, Giniho koeficient)
  - b. Nerovnost a ekonomický růst – Kuznetsova křivka, vliv nerovnosti na ekonomický růst
  - c. Globální nerovnost – koncepty mezinárodní a globální nerovnosti, vývoj nerovnosti
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 6

## 17. Populace

- a. Populační vývoj – populační změna, demografický přechod, faktory ovlivňující porodnost a úmrtnost, vývoj populace
  - b. Populační růst a ekonomický rozvoj – Malthusiánství, Boserup, determinanty plodnosti, populační pesimisté, optimisté a revizionisté
  - c. Populační politika – nástroje populační politiky, chybějící ženy, mezinárodní populační politika
- Základní literatura:* Syrovátka (2013) – kap. 6; Perkins et al. (2013) – kap. 7

## 18. Vzdělání

- a. Základní koncepty a trendy – ukazatele vzdělávání
  - b. Teorie vzdělání – teorie lidského kapitálu (míra návratnosti, diskontování, problémy, mikro-makro paradox), teorie screeningu
  - c. Hlavní problémy vzdělávacích systémů
  - d. Vzdělávací politika – nabídka a poptávka po vzdělání, cash on delivery, evaluace vzdělávacích programů (randomizované kontrolované pokusy)
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 8; Banerjee a Duflo (2011) – kap. 4

## 19. Přírodní zdroje, půda a zemědělství

- a. Růst založený na vývozu primárních komodit – přínosy a problémy
  - b. Management (neobnovitelných) přírodních zdrojů – těžba, příjmy, transparentnost (EITI), udržitelnost
  - c. Půda – formy vlastnictví/pronájmu, pozemková reforma
  - d. Zemědělství – zemědělské systémy v rozvojových regionech, zelená revoluce
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 17, 18

## 20. Životní prostředí a udržitelnost

- a. Změna klimatu a rozvoj – dopady na rozvojové země, řešení, ekonomická analýza (CBA, diskontování), Kodaňský konsensus, mezinárodní politika
  - b. Ekonomický růst a životní prostředí – ekonomický růst a degradace životního prostředí, environmentální kuznetsova křivka, obchod a degradace životního prostředí
  - c. Udržitelnost – definice, silná a slabá udržitelnost, ukazatele udržitelnosti – ESI, ANS, ekologická stopa
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 20

## 21. Industrializace a obchod

- a. Ekonomické sektory a strukturální transformace – ekonomické sektory, strukturální transformace, otevřené a uzavřené modely rozvoje

- b. Industrializace prostřednictvím nahrazování dovozu – argument nezletilých odvětví, Big Push a koordinace, nástroje politiky (obchodní bariéry, dotace, vládní plánování a investice, management směnných kursů), problémy ISI
  - c. Exportně orientovaná industrializace – alternativní vysvětlení, vývozní zpracovatelské zóny
  - d. Kontroverze v obchodních a průmyslových politikách – obchodní liberalizace a růst, komparativní výhoda a obchod, specializace a diverzifikace, průmyslová politika
  - e. Světový obchodní systém a rozvojové země – WTO (funkce, principy), přístup na trhy
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 19

## 22. Migrace a remittance

- a. Migrace – motivace, rozhodování potenciálních migrantů, migration hump, brain drain, brain gain, brain circulation
  - b. Remittance – charakteristika, vývoj toků, pozitivní a negativní efekty, finanční náklady migrace
- Základní literatura:* Reinert (2012) – kap. 12

## 23. Mikrofinance

- a. Charakteristika
  - b. Půjčky – přístup, formální a neformální trhy, charakteristika mikropůjček, vliv na chudobu, limity
  - c. Spoření – neformální a formální spoření, časová nekonzistentnost a sebeovládání, přístup
- Základní literatura:* Banerjee a Duflo (2011) – kap. 7, Perkins et al. (2013) – kap. 12

## 24. Zadlužení

- a. Finanční toky do rozvojových zemí, zahraniční půjčky versus investice, udržitelnost dluhu, nesplacení dluhu, nelegitimní dluhy, restrukturační dluhu
  - b. Dluhové krize v zemích se středním důchodem (příčiny, řešení – Baker, Brady), dluhová krize v zemích s nízkým důchodem (příčiny, řešení – Pařížský klub, HIPC, MDRI), sporné otázky
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 13

## 25. Rozvojová pomoc

- a. Koncept a měření – motivy pomoci, ekonomické opodstatnění, definice a toky pomoci, měření toků pomoci
  - b. Efektivnost pomoci – definice, pomoc a ekonomický růst, faktory efektivnosti, měření efektivnosti pomoci a hodnocení donorů
  - c. Politiky nad rámec pomoci – Commitment to Development Index
- Základní literatura:* Perkins et al. (2013) – kap. 14

## ZÁKLADNÍ LITERATURA

Výchozím zdrojem a rámcem specifikujícím náplň jednotlivých otázek jsou přednášky z předmětů Základy ekonomie a Rozvojová ekonomie a politika 1 a 2.

### *Základy ekonomie*

- Krugman, P., Wells, R., Graddy, K. 2014. *Essentials of economics*. 3<sup>rd</sup> edition. New York, NY: Worth Publishers.
- Krugman, P., Wells, R. 2013. *Economics*. 3<sup>rd</sup> edition. New York, NY: Worth Publishers.
- Field, B. C., Field, M. K. 2006. *Environmental economics: An introduction*. 4<sup>th</sup> edition. New York, NY: McGraw-Hill.

### *Rozvojová ekonomie a politika*

- Syrovátka, M. 2013. *Manuál k předmětu Rozvojová ekonomie a politika*. Olomouc: Katedra rozvojových studií PŘF UP. [případně aktualizovaná elektronická verze]
- Perkins, D. H., Radelet, S., Lindauer, D. L., Block, S. A. 2013. *Economics of development*. 7<sup>th</sup> edition. New York, NY: W. W. Norton.
- Banerjee, A. V., Duflo, E. 2011. *Poor economics: A radical rethinking of the way to fight global poverty*. New York, NY: PublicAffairs.
- Reinert, K. A. 2012. *An introduction to international economics: New perspectives on the world economy*. New York, NY: Cambridge University Press.